

kaan häivyttä sitä tosiasiaa, että syntyvien heijastusten lähteenä on objektiivinen maailma, jossa eri tieteillä on lainmukaiset suhteensa täysin riippumatta siitä, tajuammeko niitä vai emme. Luokitusfilosofoinnin eräänä keskeisenä tehtävänä pidän näiden lainmukaisten suhteiden ymmärtämistä. Se on loppujen lopuksi hyvin käytännöllinen tehtävä ja edistää ihmisen kehitystä.

Heikki Poroila

FK, kirjastonhoitaja, Sotkamon kunnankirjasto

Edellisen johdosta

Kirjastotiede ja informatiikka -lehti on antanut minulle tilaisuuden tutustua Heikki Poroilan kommentteihin. Ilahtuneena siitä, että kirjoitukseeni herättää keskustelua, haluaisin esittää muutamia huomautuksia.

Olen itsekin joskus ajatellut, että ideaalinen kirjaston luokitus ja sen perusteella järjestetty kirjakokoelma voisivat antaa kokonaiskäsityksen — joskaan ei todellisuudesta sinänsä, koska siihen nähden tietomme on rajoitettu ja näkökulmastamme riippuva — ainakin siitä todellisuuden kuvasta, jonka tieteellinen ja filosofinen ajattelu on tähän mennessä pystynyt rakentamaan. Lähempi perehtymisen luokituksen teoriaan ja käytäntöön on kuitenkin tuonut näkyviin joukon tähän liittyviä vaikeuksia.

Tiede ei ole valmis eikä tule valmiiksi. Se antaa todellisuudesta vajavaisen ja uusien oivallusten myötä muuttuvan kuvan. Se avaa odottamattomia näköaloja aina uusiin suuntiin ja kasvaa järjestyksissä, jotka eivät ole sovittavissa yhtenäiseen jonoon. Itse tieteiden järjestelmä — sellaisena kuin sen tunnemme — kehittyy ja siihen kasvaa uusia tutkimusalueita, jotka vaikuttavat entistenkin suhteisiin. Olemme itse asiassa tämän kehityksen alkuvaiheessa. Tieteellisen ajattelun historia on erinomaisen lyhyt verrattuna ihmisen historiaan.

Kirjaston luokitusjärjestelmät ovat syntyneet ja syntyvät tämän kehityksen rajaamissa puitteissa. Ne seuraavat pakosta keksintöjen jäljessä. Kun luokitus on saatu valmiiksi — mikä on suuri ja hidas työ — on taas jo esiintynyt oivalluksia, jotka kirjoja luokiteltaessa olisi otettava huomioon. Ei ole kauan siitä, kun luokitusjärjestelmästä

etsittiin turhaan adekvaattia paikkaa relativiteettiteorialle, radioaktiivisuudelle ja lentokoneille. Uudempiä ongelmia ovat olleet avaruusmatkat ja ATK. Luokitusjärjestelmä sen vuoksi helposti tuntuu pian syntyneensä jälkeen jo vanhentuneelta.

Tämä ei ole ongelmien ainoa syy. Kirjaston luokitusjärjestelmä on tehty *kirjojen* luokittamista varten. Kirjat ovat luovan hengen tuotteita, eikä niiden sisällön voi odottaa vaikeuksitta sopivan mihinkään järjestelmään. Itse asiassa kirjat voivat pakottaa muuttamaan järjestelmiä. Jokaisella kirjoittajalla on oma tapansa hahmottaa maailmaa, ryhmitellä asioita ja valita esityksensä kohteet. Luokittelijan näkökulmasta tämä voi olla epäadekvaatti, vanhentunut tai yllättävän uusi, mutta kirjalle on löydettävä paikka. Kirjan laatuun, muotoon ja kokoonpanoon liittyvät luokitusongelmat lienevät jokaiselle kirjastonhoitajalle tuttuja.

Sanottu ei merkitse, etteikö luokituksen kehittäminen entistä adekvaatimmaksi olisi tärkeätä ja käytännössä myös välttämätöntä. Filosofialla on tässä työssä oma tehtävänsä. Desimaaliluokituksen rakenne epäilemättä perustuu vanhentuneelle näkemykselle tieteestä ja kulttuurista — ja kuitenkin se on Deweyn muodossa vain vähän toista sataa vuotta vanha. Sitä on kehitetty ja kehitetään. Aivan uuden järjestelmän luominen ja läpivieminen Suomen kirjastoissa edellyttäisi tehokkaan organisaation ja huomattavasti aikaa. Kun tämä työ olisi tehty, uusi järjestelmä saattaisi olla uudistamisen tarpeessa.

Nämä ajatukset eivät kuitenkaan tee minua toivottomaksi. Käsitykseni mukaan kirjaston luokituksen vaikutus maailmankuvaan ja todellisuuden hahmottamiseen on suhteellisen pieni. Yksityinen kirja, löytyi se mistä luokasta hyvänsä, voi vaikuttaa enemmän; sen lukeminen voi merkitä käännekohtaa yksilön elämässä ja ajattelussa.

Luokituskaavio on tavallisesti kirjastossa nähtävissä, useinkin yhdessä luokkien sijoitusta esittävän kartan kanssa. Tämä on kirjojen löytymisen kannalta tärkeää. Mutta luokituksen ohella kirjastossa voisi olla nähtävissä vaikkapa yleiskaavio tieteiden järjestelmästä. Kirjasto voi myös sijoittaa näkyviin maailmankuvan rakennetta ja kehitystä koskevaa kuvallista ja muuta aineistoa. Niitä on helppo tarpeen vaatiessa uudistaa ja korjata. Ne voisivat olla omiaan inspiroimaan ajatuksia ja herättämään kysymyksiä. Erilaisia aktiivisen kirjastotoiminnan muotoja voisi kokeilla. Tällaisiin kokeiluihin voi ryhtyä *itse* ja *nyt*, luokitusjärjestelmästä riippumatta.

Raili Kauppi